

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
's-GRAVENHAGE

C.A.S. Huetsloot.

Nithousten van grotere eenheden legkippen t.o.v.
middelgrote en kleinere eenheden.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

DEN HAAG — CONRADKADE 175 — TELEFOON 61.41.61 — GIRO 41.22.35

Inleiding Ir. C.A.S. Zwetsloot
op de bijeenkomst van de
Rijkspluimveeteeltconsulenten en hun assistenten
te Utrecht 28 nov. 1962

UITKOMSTEN VAN GROTERE EENHEDEN LEGKIPPEN T.O.V. MIDDELGROTE EN KLEINERE EENHEDEN

Op het L.E.I. hebben wij de beschikking over de uitkomsten van een groot aantal pluimveebedrijven. Dit geldt vooral voor het boekjaar 1960/61 (1 oktober tot 30 september). In dit jaar zijn de uitkomsten van ongeveer 200 bedrijven uitgewerkt. Het laatste boekjaar 1961/62 is wat dit betreft nog volop in bewerking; slechts een klein aantal boekhoudingen zijn tot nu toe uitgewerkt. Wanneer ik dan ook gegevens verstrek over het laatste boekjaar, moeten deze met enige reserve worden genomen, aangezien het aantal, waaruit een gemiddelde kon worden berekend, eigenlijk te klein is.

Al sinds 1943 hebben wij ruim 100 bedrijven in administratie met pluimveestapels van 300 tot 1000 leghennen. De gegevens van deze bedrijven worden elk jaar verwerkt in het kostprijsrapport consumptie- en broedeieren. Sinds 1960 zijn ook grotere eenheden in administratie en wel van 1000 tot 2000 hennen en eenheden van meer dan 2000 hennen. Van deze beide groepen hebben wij dus nu twee boekjaren, hoewel van het laatste boekjaar nog weinig gegevens ter beschikking staan.

Gaarne zou ik de titel van mijn inleiding in twee stukken willen kappen en U dan eerst iets vertellen over de uitkomsten van de pluimveebedrijven in het algemeen. Het tweede deel van deze inleiding zou dan bedrijfsvergelijking kunnen heten.

De uitkomsten van de pluimveehouderij verschillen sterk in de twee laatste boekjaren. (Vergelijk tabel 1) Eerstens is er een groot verschil in de eieropbrengstprijzen. In het jaar 1960/61 ontvingen de pluimveehouders 11,72 ct/ei of rond f. 200/kg. In 1961/62 zal ongeveer 9,18 ct/ei of f. 1,56/kg zijn ontvangen. In het afgelopen jaar zijn de prijzen doorlopend slecht geweest, afgezien van een korte periode rondom april, toen de prijs per kg even boven f. 1,80/kg kwam.

Tweedens een groot verschil tussen de opbrengsten van de slachtkippen. Op dit punt kunnen wij niet zo nauwkeurig zijn, omdat wij de gewichten van de geleverde slachtkippen moeten schatten. De opbrengst per kg levend gewicht zal in 1960/61 f. 1,55/kg hebben bedragen, in 1961/62 ongeveer f. 1,00/kg.

Derdens is de voederprijs gestegen. Per 100 kg voer voor leghennen (ochtendvoer + gemengd graan en volledig voer) werd in 1960/61 f. 32,-- betaald, in 1961/62 was dit f. 34,--.

Vooral onder invloed van deze factoren is er in 1961/62 een hogere kostprijs per ei geweest.

L20
198A

780875

Tabel 1

BELANGRIJKE GEGEVENS VAN BEIDE BOEKJAREN OVER
BEDRIJFSRENTABILITEIT

	1960/61	1961/62
Eieropbrengstprijis	11,72 (2,00)	9,18 (1,56)
Slachtkippen per kg	1,55	1,00
Voederprijis per 100 kg	32,--	34,--
"Eierkostprijis"	8,53 (1,45)	9,70 (1,65)
Arbeidskosten	2,50 (0,40)	2,50 (0,40)
Kostprijis	11,03 (1,85)	12,20 (2,05)

Wanneer wij op het L.E.I. over kostprijis spreken, hebben wij de arbeidskosten meegeteld, vandaar dat in tabel 1 het woord eierkostprijis tussen aanhalingstekens staat. Hoewel ik in beide boekjaren de arbeidskosten gelijk heb genomen, moet bedacht worden, dat dit onder invloed staat van een dalend arbeidsverbruik en een stijgend uurloon.

De aanzienlijke stijging van de kostprijis per ei met meer dan 1 ct/stuk zal ongeveer voor de helft veroorzaakt zijn door de daling van de opbrengstprijis per kg slachtkip. De stijging van de voederprijis zal ongeveer de andere helft van de totale stijging hebben veroorzaakt.

Vergelijken wij nu de kostprijis met de eieropbrengstprijis, dan zal het ieder duidelijk zijn, dat in 1960/61 de pluimveehouder gemiddeld meer dan het hem toebedachte uurloon heeft ontvangen, terwijl in 1961/62 de "kale kostprijis" (dus zonder arbeid) al hoger lag dan de eieropbrengstprijis.

Bedrijfsvergelijking

Wij kunnen de verschillende groepen van pluimveebedrijven onderling gaan vergelijken in beide boekjaren. Op dit punt heb ik reeds eerder de gegevens van 1960/61 in een artikel van het Landbouwkundig Tijdschrift (juni 1962) verwerkt. De toen geconstateerde verschillen kunnen wij bijna alle ook dit jaar weer terugvinden.

Eigenlijk is het een zware taak voor mij om mij op dit ogenblik uit te spreken ten gunste van het grote pluimveebedrijf. Immers in 1961/62 hebben alle bedrijven gemiddeld met verlies gewerkt, d.w.z. dat op de grotere bedrijven het verlies in totaal dus vaak groter was dan op de kleinere bedrijven. Mijn voorkeur gaat ondanks dit toch uit naar de grotere bedrijven, omdat deze een betere toekomst zullen hebben.

Opgemerkt kan ook worden dat het mijns inziens weleens een voordeel kan zijn, dat de pluimveehouders een slecht jaar gehad hebben: de zwakke punten in de bedrijfsvoering zullen hierdoor zeker eerder onder ogen worden gezien.

Een bedrijfsvergelijking doet ons eerst afvragen welke grenzen wij moeten trekken tussen de verschillende categorieën. Eenheden tot circa 300 hennen zullen slechts een geringe invloed hebben op het totale inkomen van de agrariërs. Bij 1000 hennen ligt ongeveer de overgang naar pluimveehouderij als een zeer belangrijk bedrijfs onderdeel. Bij 2000 hennen en meer gaat de rentabiliteit van de pluimveehouderij een hoofdrol spelen bij het gezinsinkomen.

Wij zullen dus met elkaar vergelijken de bedrijven met 300 tot 1000 hennen, bedrijven met 1000 tot 2000 hennen en bedrijven met meer dan 2000 hennen (vergelijk tabel 2).

Een eerste verschil - en dit is ook in het buitenland opgemerkt - is, dat de eierproduktie per hen op de grotere bedrijven wat lager ligt. Wij verwachten ongeveer 215 eieren/hen op de gewone pluimveebedrijven, tegen niet meer dan 205 eieren/hen op de grote pluimveebedrijven. Voor de oorzaken hiervan zal nog nader onderzoek nodig zijn.

Een tweede verschilpunt betreft de voerkosten, deze zijn per hen op de grote bedrijven beslist lager. Aangezien echter op de grote bedrijven relatief meer hennen van de lichtste rassen worden gehouden, zou daardoor het voerverbruik per hen op deze bedrijven weleens lager kunnen zijn. Hoewel dit punt nog nader onderzoek nodig maakt, mogen wij toch aannemen, dat bij dezelfde rassen het voerverbruik per hen op de grote bedrijven lager ligt. De tweede component van de voerkosten is de voerprijs. Ook hier hebben de grote bedrijven een voordeel. Een groot aantal bedrijven met grote eenheden realiseert middels kwantumkortingen een lagere voerprijs. De voerkosten zullen in het laatste jaar op de grote bedrijven ongeveer f. 1.-- per hen lager liggen dan op de kleine bedrijven.

Ook de inventariskosten verschillen. In totaal maken deze op de grote bedrijven een aanmerkelijk percentage uit van de totale kosten. Ook per hen zouden ze hoger kunnen liggen, wanneer niet het punt bezettingsdichtheid aanmerkelijk verschilde. Op de bedrijven met 300 tot 1000 hennen vinden wij gemiddeld 2,25 hennen per m² vloeroppervlak. In de loop van het jaar verandert dit van 3,00 hennen/m² tot 1,50 / m². Op de bedrijven met grotere eenheden is de gemiddelde dichtheid veel hoger en wel 2,75 hennen per m² vloeroppervlak. Ook hier zien wij tussen hoogste en laagste bezetting grote verschillen van ± 3,6 hennen/m² tot 1,80 / m².

Het grootste verschil tussen kleine en grote eenheden moeten wij zoeken in de arbeidskosten.

Tabel 2

BELANGRIJKE PUNTEN BIJ DE BEDRIJFSVERGELIJKING

	300 tot 1000 hennen	1000 tot 2000 hennen	meer dan 2000 hennen
Aantal eieren/hen/jaar	215		205
Voederkosten/hen/jaar inclusief opfok	19,50		18.50
Inventariskosten	lager		hoger
Bezettingsdichtheid hennen/m ²	2,25		2,75
Arbeidskosten/hen/jaar	4,50		2,50

Op de kleinere bedrijven zullen de arbeidskosten al gauw f. 4,50 per hen per jaar bedragen. In het algemeen is de arbeids- efficiëntie op deze bedrijven nog wel te verbeteren. Er zullen dan ook bedrijven voorkomen met lagere (en dus ook bedrijven met hogere) arbeidskosten. Op de grote bedrijven is de bedrijfsvoering in het algemeen gericht op een doelmatiger gebruik van de beschik- bare arbeid. Vooral bij het verzamelen van de eieren, waar rela- tief de grootste hoeveelheid dagelijkse arbeid in gaat zitten, wordt op de grote bedrijven naar doelmatigheid gestreefd.

Op dit moment en wellicht nog sterker in de toekomst zullen juist de lagere arbeidskosten het grote bedrijf doen prefereren.

Tot besluit nog enkele facetten welke voor een doel buiten de bedrijfseconomische sfeer liggen.

Het is mij opgevallen dat de pluimveehouders in Amerika een regelmatig over het jaar verdeelde aanvoer bewerkstelligen dan hier in Nederland het geval is. Gezien de regelmatigheid van de consumptie moet dit een voordeel zijn voor de producent. Mocht ook in Nederland een regelmatig aanbod gewenst zijn, dan houdt dit in dat het broedseizoen nog verder gespreid dient te worden.

Tot nu toe realiseren onze pluimveehouders juist in de periode van de grootste aanvoer de gunstigste opbrengstprijzen, omdat in het najaar de vraag vanuit West-Duitsland goed is. In Duitland ligt de topanvoer van de eieren in maart/april. Dit verandert echter vrij sterk. Wanneer ook in Duitsland de voorwinterproduktie van eieren belangrijk zal zijn toegenomen, vervalt ons voordeel. Juist dan zal een regelmatig aanbod van eieren zich gaan belonen.

Meermalen heb ik opgemerkt dat in landbouwbladen deni- grerend wordt geschreven over het "verse" ei. Toch zal datgene wat de huisvrouw - de kopende macht - wenst, voorop moeten staan in de rij van kwaliteitsaspecten.

Vooral voor de grotere bedrijven zal het eenvoudiger zijn om aan deze kwaliteitseisen te voldoen. Hier zal de betekenis van een paar cent per kg ook zwaarder worden gevoeld dan op de kleine bedrijven.

DISCUSSIE

Ir. Ketelaars merkt op dat in de inleiding grote nadruk is gelegd op de arbeidsefficiëntie van de grote bedrijven. Juist door mechanisatie werkt het grote bedrijf efficiënt, terwijl dit op het kleine bedrijf niet mogelijk is.

Ir. v.d. Vliert merkt op dat de arbeid op de pluimveebedrijven niet gemeten is, maar via een norm is vastgesteld. Is deze norm niet te hoog voor de kleinere bedrijven?

Ir. Hendrickx meent dat de inleider zaken vergelijkt welke niet vergelijkbaar zijn. Op de grote bedrijven werkt men efficiënt omdat de ruimteverdeling daar gunstig is. Op de kleine bedrijven zijn vaak te veel hokken. Er zou dus alleen een vergelijking mogen worden gemaakt tussen die bedrijven die een overeenkomstige huisvesting hebben.

De inleider wil eerst op de arbeid ingaan. Hoewel wij op het L.E.I. voor de arbeid met een norm werken, kunnen wij de norm elk jaar toetsen aan de uitkomsten van verschillende groepen gemengde bedrijven. Hieruit volgt onder meer dat de hoeveelheid arbeid per hen per jaar iets daalt. In verschillende groepen van gemengde bedrijven is de gemiddelde grootte van de pluimveestapel vergelijkbaar met de pluimveestapels op onze kostprijsbedrijven.

Het is weleens als mogelijkheid gesteld de bestede arbeidsuren elke maand te laten noteren op de maandstaten; wanneer de betrouwbaarheid van dit gegeven voldoende zou zijn, behoeften wij niet met normen te werken. Juist op het gebied van de betrouwbaarheid zijn wij echter wat huiverig.

Ten aanzien van de arbeidsefficiëntie kan nog worden opgemerkt dat deze op de kleinere bedrijven minder goed is - en niet alleen als gevolg van inefficiëntere aan- en aflooptijden - dan op de grotere bedrijven. Hoewel de mechanisatie een grote rol speelt bij de bepaling van de arbeidsefficiëntie, is b.v. ook de arbeidsorganisatie van groot belang.

Over de onvergelijkbare grootheden nog dit: zowel op de bedrijven met ± 600 , met ± 1500 en met ± 4000 hennen treffen wij vaak drie of nog meer hokken aan. Ook de grote bedrijven zijn vaak via geleidelijke uitbreiding tot de huidige omvang gekomen. Hieruit volgt dat het zeker mee zal vallen, wat de vergelijkbaarheid van de ruimtelijke indeling betreft.

Ir. Hendrickx vraagt of er van de voederketting veel arbeidsbesparing mag worden verwacht. Hij noemt het niet irreëel dat ten gevolge van haperingen e.d. een aanmerkelijk aantal uren aan onderhoud enz. worden besteed.

De inleider is ervan overtuigd dat bij een goede mechanische installatie en bij een goede arbeidsverdeling nog wel een arbeidsparende werking uit zal gaan van de voederketting.

Ir. Hendrickx is het hiermee eens, maar acht het toch van belang dat de onderhouds (klungel) uren niet over het hoofd worden gezien.

Ir. v.d. Zanden vraagt naar gebleken kwaliteitsverschillen tussen grote en kleine pluimveebedrijven.

De inleider merkt op dat op dit punt het onderzoek nog veel kan doen. Op de grote bedrijven wordt onregelmatiger geselecteerd, dit kan voordelig zijn. De prijs per aangekocht kuiken ligt op de grote bedrijven lager, de oorzaken hiervan zijn niet duidelijk. Eigenlijk mocht verwacht worden dat de grote bedrijven een - door kwaliteitsaspecten - hogere opbrengstprijzen van de eieren zouden hebben, maar dit blijkt in de praktijk maar heel gering te zijn.

Ir. v.d. Vliert merkt in dit verband op, dat het toch wel gunstig is om eventuele verschillen in eigengewicht goed in het oog te houden. Het kan best zijn dat bij vergelijking van de kg-prijzen wel verschillen aan het licht treden.

Eigenlijk zou zonder meer verwacht mogen worden dat de lagere verzamelkosten op de grotere bedrijven ook tot een hogere prijs per kg eieren zouden leiden, maar ook hier is nog niet veel van gebleken.

Ir. Hendrickx merkt op dat in Putten en op de proefbedrijven de Witte Leghorn in produktie iets achterblijft bij de kruisingen. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de lagere produktie per hen op de grote bedrijven.

De inleider zal hier aandacht aan besteden. Op onze bedrijven is een onderzoek naar rasverschillen niet eenvoudig, omdat alle jaargegevens lopen over drie verschillende broedsels (nl. van drie jaren). Mogelijk dat in de nabije toekomst nog eens een methode wordt gevonden om toch de rasverschillen duidelijker uiteen te rafelen.

De heer Elzes vraagt of nu al iets op te merken valt van zodanige voordelen van de grote bedrijven, dat de pluimveehouderij zich helemaal zal gaan specialiseren.

Ir. Geessink acht dit een zeer belangrijke vraag, waar waarschijnlijk nauwelijks een antwoord op mogelijk is. Deze vraag is namelijk ook te stellen als de vraag naar de kansen voor de pluimveehouderij op het gemengde bedrijf.

De inleider merkt op dat in Amerika - waar de ontwikkeling van de landbouw vooral tussen 1939 en 1949 is voortgeschreden - het kleine pluimveebedrijf al niet meer bestaat. Geleidelijk zullen bepaalde bedrijfsvormen verdwijnen. Ieder ziet de moeilijkheden die ontstaan op bedrijven met 50 hennen: te veel eieren voor privégebruik, te weinig voor de verkoop. Wellicht geldt dit nu al voor alle bedrijven met minder dan 300 hennen en zal het in de toekomst gaan gelden voor de bedrijven tot 500 of nog meer hennen.

Hieruit vat ir. Geessink samen dat het zeker juist is om uit te gaan van een niet te kleine pluimveestapel in de toekomst. Bedrijven met 800 tot - bij wijze van voorbeeld - 2000 hennen zullen zeker voor het gemengde bedrijf toekomstmogelijkheden hebben.

De heer Venema vraagt of er geen gevaar is, dat de mengvoerindustrie zelf de eierproduktie ter hand gaat nemen.

